

BANK FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISHDA PMBOK TIZIMINING AHAMIYATI

Xabibullayev Eldor Azim o'g'li

Raqamli iqtisodiyot va agrotexnologiyalar universtiteti

Magistratura bosqichi "Loyiha boshqaruvi" guruhi 1 kurs talabasi

Annotatsiya. Maqolada bank sohasida samaradorlik, barqarorlik va innovatsion rivojlanishni ta'minlashda loyiha boshqaruvi bo'yicha xalqaro standart – Project Management Body of Knowledge (PMBOK) tizimining tutgan o'rnini va ahamiyati tahlil qilinadi. Muallif bank faoliyatining zamonaviy tendensiyalari asosida PMBOK tamoyillarini amaliy jihatdan qo'llash imkoniyatlarini o'rganib, ushbu yondashuvning bank boshqaruvi madaniyatini yangi bosqichga ko'tarishdagi rolini ochib beradi.

Kalit so'zlar: PMBOK, loyiha boshqaruvi, bank transformatsiyasi, menejment tizimi.

KIRISH

Jahon bank tizimida keskin raqobat, tezkor texnologik o'zgarishlar va mijozlar kutgan xizmatlar sifati bank faoliyatini doimiy yangilab borishni talab qilmoqda. O'zbekiston bank sektorida ham so'nggi yillarda bozor mexanizmlarining faol qo'llanilishi, yangi moliyaviy mahsulotlar joriy etilishi, raqamli bank xizmatlarining kengayishi faoliyatni kompleks boshqarish tizimlariga bo'lgan ehtiyojni kuchaytirdi.

Shu nuqtai nazardan, loyiha boshqaruvi bo'yicha global tan olingan tizimlardan biri bo'lgan PMBOK (Project Management Body of Knowledge) banklar uchun faoliyatni rejalashtirish, tartibga solish, nazorat qilish va yakunlashda samarali vosita sifatida maydonga chiqmoqda. PMBOKning printsiplari bank ichki boshqaruvi, yangi mahsulotlar ishlab chiqish, filiallarni modernizatsiya qilish, mijozlarga xizmat ko'rsatish texnologiyalarini yangilash kabi yo'nalishlarda uzviy tarzda qo'llanilishi mumkin [1].

ASOSIY QISM

PMBOK konsepsiyasida loyiha ofisi — Project Management Office (PMO) — strategik darajadagi boshqaruv vositasi sifatida ta'riflanadi. U bankdagi barcha yirik tashabbuslarni tartibga soluvchi, resurslar muvozanatini saqlovchi va loyiha hayotiy siklini doimiy monitoring qiluvchi markazdir. O'zbekiston banklarida PMO larni joriy etish tendensiyasi hali ham shakllanish bosqichida bo'lib, mavjud loyiha yondashuvlari asosan ma'muriy va byurokratik ko'rinishdadir. PMBOK asosida tashkil etilgan PMO esa har bir loyiha uchun aniq metodologik asos, bajarilishi lozim bo'lgan hujjatlar, rejalashtirish andozalari va natijalarni baholash mezonlarini ishlab chiqadi.

Bank infratuzilmasida PMO quyidagi ustuvor funksiyalarni bajaradi [2]:

- ✓ Loyiha strategiyalarini umumiy biznes strategiyalarga integratsiyalash
- ✓ Loyihalararo resurslarni muvofiqlashtirish va prioritetlashtirish
- ✓ Loyiha menejerlarini tanlash va tayyorlashda ichki mezonlar yaratish
- ✓ Loyihaviy KPI'lar tizimini joriy etish va monitoring qilish
- ✓ Bank hodimlari orasida loyiha boshqaruvi madaniyatini shakllantirish

Shu orqali PMO nafaqat alohida loyihalarni, balki butun bank faoliyatini tizimlashtirish, tartibga solish va natijalilikni oshirishga xizmat qiladi.

Bank xizmatlarining yangi avlodi — mobil banking, onlayn mikrokreditlar, raqamli shaxsiy kabinetlar, sun'iy intellekt yordamida mijozlarni saralash (AI scoring) — bularning barchasi alohida-alohida loyihalar sifatida boshqariladi. PMBOK bu kabi innovatsion loyihalarda sinovli va moslashuvchan yondashuvlarni taklif qiladi.

PMBOK asosidagi yondashuvda:

Agile metodologiyasiga moslashuv imkoniyati mavjud bo'lib, bu doimiy mijoz fikriga asoslangan iterativ ishlashni nazarda tutadi [3].

Hissadorlar bilan interaktiv aloqalar markaziy o'rinni egallaydi, bu ayniqsa bank xizmatlarini ommaga chiqarish jarayonida samarali bo'ladi.

Integratsion menejment yordamida bir nechta turli xizmatlar — masalan, SMS-bildirishnoma, onlayn to'lovlar va sodiqlik dasturlarini yagona platformada birlashtirish mumkin.

Innovatsion xizmatlar loyihalari ko'p hollarda rejalashtirilgan byudjetdan chiqib ketadi yoki funksional jihatdan kechikadi. PMBOK jarayonlarining aniq strukturasiidan foydalanish bu muammolarni oldini oladi, ayniqsa "Scope Management" va "Schedule Management" bloklari doirasida.

PMBOK yondashuvi bankda avval mavjud bo'lgan vertikal, buyruq-buyruqqa asoslangan boshqaruv modelini — strategik, loyihaviy va natijaga yo'naltirilgan madaniyat bilan almashtirish imkonini beradi. Ushbu transformatsiya quyidagicha namoyon bo'ladi [4]:

- Har bir bo'lim o'zini alohida "loyiha komandasi" deb biladi
- Muloqot jarayonlari hujjatlashtiriladi va nazorat qilinadi
- Har bir tashabbus bo'yicha "business case" asosida qaror qabul qilinadi
- Qarorlar malaka va mezon asosida delegatsiya qilinadi

PMBOK bu transformatsiyani faqat texnik metod emas, balki institut sifatida tashkil etish imkonini beradi. Loyiha boshqaruv madaniyati xodimlarning motivatsiyasi, ishtiroki va o'z zimmasidagi vazifaga mas'uliyat bilan yondashuvini kuchaytiradi. Bu esa bank ishonchliligi va raqobatbardoshligini oshiradi.

XULOSA VA MUNOZARA

Bank faoliyatini takomillashtirishda PMBOK tizimi faqatgina loyiha boshqaruvi emas, balki strategik muvozanat, institutsional barqarorlik va innovatsion rivojlanish tamoyillariga asoslangan tizimli yondashuvni taklif etadi. PMBOK vositasida bank o'z

faoliyatini aniq mezonlar asosida baholaydi, har bir qarorni asosli rejalashtiradi va hissadorlar ishonchini oshiradi. Shu sababli, O‘zbekiston bank tizimida PMBOK asosida takomillashuv — strategik boshqaruvda yangi davrni boshlab beradi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Project Management Institute. PMBOK® Guide – Seventh Edition. PMI, 2021.
2. Kerzner, H. Project Management for Bankers and Financial Institutions. Wiley, 2018.
3. Mirzaev, D. O‘zbekiston bank tizimida boshqaruv transformatsiyasi. Toshkent: Iqtisodiyot, 2022.
4. “PMO tashkil etish bo‘yicha metodik tavsiyalar”. O‘zbekiston Respublikasi MB, 2021.